

Надія ТРУШ

ПОНОВЛЕННЯ ШЕДЕВРУ

*2 березня ц. р на сцені
Львівського театру опери та
балету ім. Соломії Крушельницької
відбулася вистава, на яку глядачі
чекали з нетерпінням. Йдеться про
шедевр української оперної музики –
“Украдене щастя” Ю. Мейтуса.*

Прапрем'єра цієї опери відбулася у Львові 10 вересня 1960 р. і стала візитною карткою театру. Нею відкривали театральні сезони, ставили в афішу до Франкових днів і національних свят, пишалися на гастролях в Україні та за рубежем. Авторами-постановниками опери в 1960 р. були диригент, народний артист України Я. Вошак, режисер С. Сміян, заслужений художник України О. Сальман, головні партії виконували – заслужений артист України В. Кобржицький (Микола), народний артист СРСР П. Кармелюк (Михайло), В. Герасименко (Анна). “Украдене щастя” одержало музичну оправу, гідну великого І. Франка.

Успіх львівського першопрочитання опери зумовив широке зацікавлення нею: її поставили не тільки в багатьох театрах колишнього СРСР, а й у Польщі (Гданськ), Чехії (Прага, Брно), Угорщині (Будапешт), Кореї (Пхеньян), Китаї, Болгарії, Румунії, Німеччині, Югославії. Особливу популярність мала ця опера в Таллінні, у театрі “Естонія”, де партію Михайла виконував знаменитий співак Георг Отс.

Учень видатного піаніста Г. Нейгауза, потім – випускник відділу композиції Харківського музично-драматичного інституту Ю. Мейтус якийсь час працював концертмейстером у Харківському оперному театрі. Великим досвідом він збагатився, коли писав музику до вистав у театрі “Березіль”, співпрацюючи з видатним українським режисером Лесем Курбасом. Мейтус творив у різних жанрах (музика симфонічна, хорова, камерно-інструментальна, а також для театру та кіно), однак в оперному мистецтві піднявся найвище, і вершиною стало “Украдене щастя”, що увійшло до числа найкращих творів української оперної музики.

Франкова драма, у якій діють здатні на вчинок сильні герої, надихнула композитора Ю. Мейтуса на створення опери у стилі, наближеному до веристського: тут бувають не менші пристрасті, ніж у “Паяцах” Р. Леонкавалло, “Сільській честі” П. Масканьї та ін. Разом із тим опера “Украдене щастя” – наскрізь українська, і насамперед – у майстерному використанні музичного фольклору: від його симфонічного переосмислення до прямого цитування, як, напр., народних пісень “Ой там за горою” в 1-й

*Марія Хохлогорська - Анна, Володимир Ігнатенко - Микола
в опері “Украдене щастя” Ю. Мейтуса, Львівський
академічний театр опери та балету ім. Соломії
Крушельницької, 2002 р.*

дії чи “Ой там у лісі плужочок” у 3-й дії. І це не випадково, адже сама драма І. Франка народилася з народної “Пісні про шандаря”. Музика “Украденого щастя” глибоко вмотивована і подієво, і психологічно, багата на оперні форми (арії, дуети, терцети, ансамблі, хори, речитативні епізоди, балетні сцени) і, що дуже важливо для слухача, надзвичайно мелодійна. Вона стала важливим етапом у творчості Ю. Мейтуса.

Автор лібрето М. Рильський відчував поезію, музику, стиль твору, знав театр і, зокрема, оперне мистецтво. Він працював завідувачем літературного відділу Київського театру опери та балету ім. Т. Шевченка, коли Ю. Мейтус запропонував йому співпрацю. Поет створив лібрето, яке згодом стало зразком розумного, творчого, делікатного підходу до першооснови. Не порушуючи основних сюжетних ліній і структури драми, М. Рильський вибирає з Франкових діалогів найголовніші, найсильніші репліки. А коли музика вимагає ритму й ритму, додає свої вірші у стилі поезики Франка. Лібрето М. Рильського чудово відтворює колоритний бойківський діалект, у текст органічно вплітаються й народні пісні, які подав І. Франко.

Вдруге до опери “Украдене щастя” театр звернувся 1989 р. (прем'єра відбулася 29 травня, постановники – диригент, народний артист України Ігор Лацанич, заслужений художник України Тадей Риндзак, режисер – народний артист України Федір Стригун, балетмейстер – народний артист України Герман Ісупов, хормейстер –

заслужений діяч мистецтв України Орест Кураш). Нова редакція опери поживила дію, розставила нові психологічні акценти. У цій виставі по-новому зблили своїм талантом заслужена артистка України Ніна Тичинська та народна артистка України Людмила Божко (Анна), народний артист України Володимир Ігнатенко (Микола), народний артист України Ігор Кушплер (Михайло), заслужені артисти України Наталія Свобода (Настя) та Василь Дудар (Війт). 1990 р. ця постановка була висунута на здобуття Національної премії України ім. Т. Шевченка, але, на жаль, не отримала її. Але це не зменшило ентузіазму постановників і виконавців: опера увійшла в репертуар як одна із найкращих вистав театру й з успіхом пройшла на сцені Великого театру Варшави.

Українська критика захоплено відгукувалась про Анну Людмилу Божко та Ніну Тичинську, про Миколу В. Ігнатенка, Михайла І. Кушплера.

Це була перша оперна постановка Ф. Стригуна. Ляцанич згадує: “Після чудової постановки драми “Украдене щастя” у Львівському державному академічному драматичному театрі ім. М. Заньковецької ми не мали сумніву, кого запросити до нас як режисера, – Федора Стригуна (Ф. Стригун - Михайло у виставі С. Данченка - прим. ред.)[...]. Він любить музику, відчуває її, сам співає. Йому можна було довіряти. І справді, він виправдав наші сподівання. Прекрасно попрацював із артистами. Всі: і головні

виконавці, і актори другого плану – майстерно зіграли, багато хто дорівнявся до виконавців першої постановки.

Що ж до вистави 1960 року, то я входив до складу постановочної групи як асистент диригента і пам’ятаю підготовку до роботи. Із Я. Вошаком, О. Сальманом, С. Сміяном я виїжджав у Нагуєвичі – набиратися вражень від Франкового краю. Так потім робив художник Т. Риндзак.

“Украдене щастя” – найкраща українська опера ХХ століття. Тут зійшлися три величини: Франко, Рильський, Мейтус”.

Часом із різних причин вистава на якийсь час сходить зі сцени. А потім хтось раптом схоплюється – та чому ж? Майже чотири роки “Украдене щастя” було в запасниках, а тепер з ініціативи головного диригента театру Михайла Дутчака артисти з великою любов’ю винесли оперу на люди. До попередніх виконавців додалися нові: заслужені артистки України Галина Гавриш та Марія Хохлогорська (Анна), Наталія Романюк, Віра Колтун, Неллі Кулагіна, Оксана Ситницька, Андрій Бенюк, Андрій Хавунка та ін.

Опера набула нового дихання. І його треба підтримувати, підживлювати. Самі артисти цього зробити не в змозі – театрові потрібен глядач. Що ж стосується “Украденого щастя” та інших творів національної класики, то це мав би бути свій, львівський насамперед, український глядач.

Марія Хохлогорська - Анна, Володимир Ігнатенко - Микола, Ігор Кушплер - Михайло в опері “Украдене щастя” Ю. Мейтуса, Львівський академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької, 2002 р.

